

Eğitim Fakültelerinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Eğitim Felsefesi Akımlarına İlişkin Eğilimlerinin Karşılaştırılması

Serkan ETİ^{*a}, Tayyar TEPE^b

Makale Bilgisi

DOI:

Makale Geçmişi:

Geliş :22.02.2023

Düzeltilme :27.04.2023

Kabul :02.05.2023

Keywords:

Eğitim Felsefesi, Daimicilik,

Özcülük, İlerlemecilik,

Yeniden Yapılandırıcılık

Makale Türü:

Araştırma Makalesi

Öz

Felsefe akımı, bir dizi benzer düşünceleri veya anlayışları içeren, belli bir zaman diliminde veya coğrafyada ortaya çıkan bir topluluk olarak tanımlanabilir. Eğitim ve eğitim felsefesi arasındaki ilişki, eğitimin amacını, içeriğini ve uygulamasını belirleyen temel ilkeleri ve değerleri tanımlamaktadır. Eğitim felsefesi, eğitimin amacını, hedeflerini ve yöntemlerini belirlerken, eğitim ise bu amaçları, hedefleri ve yöntemleri uygulamaya çalışır. Bu bağlamda, eğitim fakültesinde öğrenim gören lisans öğrencilerinin söz konusu eğitim felsefesi açısından değerlendirmeleri önem kazanmıştır. Bu bağlamda basit rassal örnekleme ile 1209 eğitim fakültesi öğrencisi ile yapılan anket çalışmasında eğitim felsefesi akımları değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, cinsiyete göre özcülük, ilerlemecilik ve yeniden yapılandırıcılık akımlarının değiştiği görülmüştür. Ayrıca, üniversite türünde daimicilik ve özcülük akımlarında farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Title of Your Article Needs to Be Placed Here without Changing the Style

Article Information

DOI:

Article History:

Received :22.02.2023

Revised :27.04.2023

Accepted :02.05.2023

Keywords:

Philosophy of Education,

Perennialism,

Essentialism,

Progressivism,

Reconstructivism

Article Type:

Research Article

Abstract

A philosophy movement can be defined as a community that includes a set of similar thoughts or understandings, which emerged in a certain time period or geography. The relationship between education and educational philosophy defines the basic principles and values that determine the purpose, content and application of education. While the philosophy of education determines the purpose, goals and methods of education, education tries to implement these goals, objectives and methods. In this context, the evaluation of undergraduate students studying at the faculty of education in terms of the said educational philosophy has gained importance. In this context, educational philosophy trends were evaluated in the study conducted with 1209 education faculty students. As a result of the analysis, it was seen that essentialism, progressivism and restructuring movements changed according to gender. In addition, it was concluded that there are differences in perennialism and essentialism movements in the type of university

*İlgili Yazar: seti@medipol.edu.tr

^a Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul/Türkiye, <http://orcid.org/0000-0002-4791-4091>

^b Öğr. Görevlisi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul/Türkiye, <http://orcid.org/0000-0001-9976-5190>

Giriş

Felsefe akımı, bir dizi benzer düşünceleri veya anlayışları içeren, belli bir zaman diliminde veya coğrafyada ortaya çıkan bir topluluk olarak tanımlanabilir. Örnekler arasında, Platon'un öğretisiyle ilgili Platonculuk, Descartes'ın "düşünüyorsam varım" ilkesiyle ilgili Rasyonalizm ve Nietzsche'nin öznelliğini vurgulayan Nihilizm gibi felsefi akımlar bulunmaktadır.

Eğitim ve eğitim felsefesi arasındaki ilişki, eğitimin amacını, içeriğini ve uygulamasını belirleyen temel ilkeleri ve değerleri tanımlamaktadır. Eğitim felsefesi, eğitimin amacını, hedeflerini ve yöntemlerini belirlerken, eğitim ise bu amaçları, hedefleri ve yöntemleri uygulamaya çalışır. Eğitim felsefesi, eğitimin nasıl yapılması gerektiği konusunda öneriler sunarken, eğitim ise bu önerileri uygulamaya çalışır. Özetle, eğitim felsefesi eğitimin nasıl olması gerektiğini söylerken, eğitim ise bu ilkeleri uygulamaya çalışır. Eğitim felsefesi, eğitim sürecinin amacı, içeriği, yöntemi ve sonuçları gibi konuların ele alındığı bir alandır. Eğitim felsefesi, neyin öğrenilmesi gerektiği, nasıl öğrenilmesi gerektiği, eğitimin toplum ve birey için ne kadar önemli olduğu gibi konuları içermektedir. Eğitim felsefesi, farklı düşüncelerin ve yaklaşımların ortaya çıktığı bir alandır. Örnekler arasında; öğrenci merkezli eğitim, sosyal eşitliğe dayalı eğitim, bireysel özgürlüğe dayalı eğitim yer almaktadır.

Daimicilik, eğitimde sürekli gelişmeyi ve öğrenmenin sürekli bir süreç olduğunu vurgulayan bir felsefi akımdır. Özcülük ise, öğrencilerin kendilerine özgü öğrenme yollarını keşfetmelerini ve kullanmalarını önerir. İlerlemecilik ise, eğitimde teknolojinin kullanılmasını ve öğrencilerin gelecekteki ihtiyaçlarına yönelik eğitim verilmesini savunur. Yeniden yapılandırıcılık ise, eğitim sisteminin sorgulanmasını ve değiştirilmesini önerir (Afacan, 2012). Daimicilik, felsefe ve eğitim alanlarında bir akımdır. Daimicilik, öğrencilere özgüven kazandırmak, onların kişisel potansiyellerini keşfetmelerine ve gerçekleştirmelerine izin vermek için öğrenme sürecinin merkezine öğrenci koyar. Daimicilik, öğrencilere, öğrenmenin keyfini çıkarabilmeleri, merak duygusunu geliştirebilmeleri ve kendilerine güvenebilmeleri için özgür bir ortam sağlar (Toprakçı 2011).

Daimicilik çağdaş olmayan felsefeler altında değerlendirilmektedir. Bunun sebebi Orta Çağ kültürünün değerlerini benimsemesidir. Daimiciliğin etkilendiği felsefeler hem idealizm hem realizmdir. Ancak daha çok etki felsefesi idealizmdir. İdealizm anlayışında akılla algılanan idealar gerçektir. Nesnel değerlerin öğretimi bulunmaktadır. Nesnel değerlerden kastedilen akılla kavranan iyi, güzel, doğru gibi evrensel temalardır. Bu yüzden değişmeyen bir eğitimden bahsedilir. Değişmeyen bir eğitim verildiği için bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmamaktadır. Eğitim de birlik ve beraberlik bulunmaktadır. İdealizmde iyi insan ahlaklı ve nesnel değerleri benimseyen kişidir. Bu özelliği benimseyen daimiciler kişilik ve karakter eğitimine önem vermişlerdir. Karakter eğitiminin kişinin ahlaki yargılarına çok şey kattığını savunmuşlardır. Entelektüel eğitim söz konusudur. Bu eğitim ile sorgulayan bireyler yetiştirilir. Doğru bilginin insan aklında bulunduğu inanılmaktadır. Buradaki amaç insan aklını kullanarak bu bilgiye ulaşmasıdır. Bu bilgilere sokratik yöntemler ile ulaşabilmektedir. Sokratik yöntemler sorular sordurarak zihindeki düşünceleri ortaya çıkartır ve onları doğru sonuçlara yönlendirir. Böylece sorgulayan bireyler yetiştirilmiş olur. Sokratik yöntemi benimseyen daimicilik akımı öğretmen merkezlidir. Bunun nedeni öğretmenin sorular sorarak öğrencinin düşüncelerini dışarı çıkartmaktadır. Öğretmen aynı zamanda öğrencilerin ahlaki rol modelidir. Çünkü hayat tecrübelerini paylaşmaktadır. Buradaki bir tutarsızlık öğrencilerin nesnel değerleri yanlış öğrenmesini sağlar (Kumral 2015). Daimicilik konu merkezlidir. Beşerî bilimlerin eğitimi söz konusudur. Felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi ruhu eğiten derslere ağırlık verilmektedir. Bilimsel derslere yer yoktur. Klasik eserler eğitimi verilmektedir. Klasik eserlerin okutulması ile bireye nesnel değerler kazandırılmaktadır. Batı toplumlarında nesnel değerler mitoloji kitaplarından öğrenilmektedir. Doğu toplumlarında ise dini kitaplardan öğrenilmektedir. Özcülük, felsefe ve eğitim alanlarında bir akımdır. Özcülük, eğitimin amacının bireyin kişisel gelişimini ve özgürlüğünü sağlamak olduğunu savunur. Özcüler, öğrencilere kendi yollarını keşfetmelerine, kendi düşüncelerini geliştirmelerine ve kendi yollarını bulmalarına izin vermek için öğrenme sürecini özgürleştirir. Esasicilik akımı kronolojik sıralamaya göre bakıldığında ilerlemecilik akımından sonra ortaya çıkmıştır. İlerlemecilik akımı geleneksel eğitime tepkidir ancak esasicilik ona zıt olarak geleneksel eğitim anlayışını savunmaktadır. Esasicilik, idealizm ve realizm akımlarından etkilenmektedir. Realizm akımının etkisi

daha ön plandadır. Realizm akımı gerçeğin akıldan bağımsız var olduğunu savunan bir felsefi görüştür. Realizmde gerçek, duyularla algılanmaktadır. Duyularla algılanan şey maddedir. Bireylerin maddenin bilgisine ulaşması amaçlanmaktadır. Maddenin bilgisi deney ve gözlemlerle ispatlanabilen nesnel bilgidir. Esasicilik eğitim anlayışında nesnel ve akademik bilginin öğrenilmesi amaçlanmaktadır. John Locke insan zihninin doğuştan boş olduğunu savunmaktadır. Öğrenci de boş bir levhaya sahip olduğundan hiçbir bilgiye sahip değildir ve bu bilgilere öğretmen aracılığı ile ulaşmaktadır. Bu yüzden öğretmen merkezli bir anlayıştır. Öğretmen öğrencinin boş zihnini doldurduğu için tüm konulara hâkim olmalıdır. Öğretmen herkese aynı konuyu öğreteceği için bireysel farklılıklar önemli değildir. Öğretmen ahlaki bir rol model değildir. Sadece konuları öğrenciye aktaran kişidir. Bu yüzden dersten sonraki yaptığı etkinlikler öğrencilere aktarılmamaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere esasicilik anlayışında öğretim, eğitimden önce gelir. Öğretim daha ön planda olduğu için konu merkezli bir anlayış vardır. Esasicilik felsefesinde okuma, yazma, matematik, fen ve dil gibi konular bulunmaktadır. Daha çok pozitif bilimlere yer vardır. Ezber ve sık sık tekrar ile konuların öğrenilmesi istenmektedir. Konular iyi ezberlenip, öğrenilmediğinde ceza yöntemi ile öğretmeye başvurulabilmektedir. Öğrencinin dışarıdan bir sorun getirmesine müsaade edilmemektedir. Bu sorun beraberinde problem çözmeye, tartışma gibi konuları ortaya çıkarır bu da zaman kaybı olarak görülmektedir. Özelden genele sonuç çıkarma yöntemiyle elde edilen bilgi, kesin doğrudur. Okulun görevi de kesin bilgileri kısa sürede öğrenciye aktarmaktır. Esasicilik anlayışına genel olarak bakıldığında insana kültürel değerler kazandırmak ve yaşanabilecek çatışmayı önlemektir. İlerlemecilik, felsefe ve eğitim alanlarında bir akımdır. İlerlemeciler, eğitimin toplumun ve insanlığın ilerlemesi için gerekli olduğunu savunur. İlerlemeciler, öğrencilere, bilim ve teknolojinin gelişmesine ayak uydurabilmeleri, sosyal ve kültürel değişimlere uyum sağlayabilmeleri için öğrenmelerine izin verir. 19. ve 20. Yüzyıllarda savaşların, insanları psikolojik olarak yıpratması ve insanların bu düzenden sıkıldıkları için yeni bir düzen arayışına girmişlerdir. Yeni düzenin alt yapısını da özgürlük ve çağdaşlık kavramları oluşturmaya başlamıştır. Bu kavramlar ile yeni düzen kurulmuştur. Bu düzene pragmatizm denilmektedir. Pragmatizme göre bilgiye deney ve gözlem yolu ile ulaşılmaktadır. Pragmatizm anlayışı kendini eğitimde de göstermiştir. John Dewey pragmatizm felsefesini eğitime uyarlamıştır ve bu eğitim akımına ilerlemecilik denir (Asmaz, 2019). İlerlemecilik akımı geleneksel eğitime tepkidir. Geleneksel eğitim modellerinde öğretmen aktif rol almaktadır ve tutucu bir eğitim görülmektedir. İlerlemecilik ise öğrencinin merkezde olduğu ve herkesin düşüncelerini serbestçe dile getirdiği bir akımdır. Bu yüzden çağdaş bir eğitim anlayışı altında incelenmektedir. James'e göre bir bilgi ona faydalı olduğu sürece doğrudur. Örneğin bir bilgi sorunun çözümüne yardımcı olmuyorsa bilimsel bilgi dahi olsa fayda sağlamadığı için o bilginin bir önemi olmamaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere insanlar bilgiyi kendisine sağladığı fayda doğrultusunda anlamlandırır. Özel bilgi anlayışı bulunmaktadır. Kişiden kişiye farklılık göstermektedir. İlerlemeciliğe göre sürekli bir değişim halinde olduğumuz için bir bilgiye körü körüne bağlanma yoktur. Değişim var olduğu sürece güncel bilgiler gelir bir zaman sonra yeniden değişime gösterebilirler. İlerlemecilik akımı Dewey'e göre öğrenci merkezli olmalıdır. Eğitim öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir. Bu yüzden bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulur. Her öğrenci ayrı ayrı ilgi alanlarına yönlendirilir. Bunu öğretmen sağlamaktadır. Öğretmen rehber konumundadır ve diğer akımlara göre görevi farklıdır. Çünkü her çocuğun ayrı ayrı durumuyla ilgilenmek zorundadır ve onların kabiliyetlerine göre ayrı ayrı etkinlikler yapmaktadır. Aynı şekilde bu yaptığı etkinliklere aktif bir katılım sağlatmalıdır. Öğrenciler kendilerini özgürce ifade edebilecekleri bir ortam yaratmalıdır. Üzerine bu yüzden öğretmenin daha fazla yük binmektedir. Öğrenciler içinde yaratıcılığı ve iş birliğini geliştireceğini düşündükleri için uygulamalı derslere ağırlık verilmiştir. Öğrenci yaparak, yaşayarak ve gözlemleyerek o bilgiye ulaşmaktadır. Bu yüzden öğrendiği bilginin kalıcılığı daha fazladır. Buradan da anlaşılacağı üzere okul, yaşamın tam kendisidir. Bu okullara örnek olarak köy enstitüleri verilebilmektedir. Öğrenci sınıf ortamına dışarıdan bir sorun getirebilmektedir. Bu soruna sınıfta iş birliği içerisinde problem çözmeye tekniklerini kullanarak bir çözüm yolu aranmaktadır. Bunlardan da anlaşılacağı üzere ilerlemecilik akımı birey üzerine inşa edilmiştir ve onu yaşama hazırlayan bir süreci kapsamaktadır.

Yeniden yapılandırıcılık, felsefe ve eğitim alanlarında bir akımdır. Yeniden yapılanmacılar, eğitimin mevcut yapısının değiştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini savunur. Yeniden yapılanmacılar, öğrencilere, gerçek hayatta kullanabilecekleri becerileri öğrenmelerine, problemleri çözmelerine ve düşüncelerine izin vermek için öğrenme sürecini yeniden yapılandırır. Yeniden yapılandırıcılık, ilerlemecilik felsefesinin devamı niteliğindedir. İlerlemecilik felsefesinde olduğu gibi yeniden yapılandırıcılıkta pragmatizmden etkilenmektedir. Ek olarak varoluşçuluk akımının etkisi de görülmektedir. Varoluşçuluk akımı, toplumların

savaşlar sonrası yaşadıkları sorunlar sonucu ortaya çıkmıştır. Çıkış şekline de anlaşılacağı üzere varoluşçuluğun temelinde toplumu yeniden kalkındırma ilke edinmiştir. Bu akımların etkisinde olduğu için yeniden yapılandırmacılığın temelinde de toplum kavramına bir vurgu vardır. Ayrıca toplum kavramı ile gelen sorunlara da çözüm bulma yatmaktadır. Bu düşünceler ışığında bunu eğitime uyarlayarak bir eğitim felsefesi elde edilmiştir. Buna yeniden yapılandırmacılık denir. Yeniden yapılandırmacı eğitim felsefesi toplumun ihtiyaçları doğrultusunda verilecek eğitim ile toplumun gelişeceğini ve değişime ayak uydurabileceğini savunur. Ancak değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmak zordur. Her gün nerdeyse onlarca sorunla karşılaşmaktadır. Örneğin kirlilik, teknolojik bağımlılıklar, kıtlık ve savaşlar gibi sorunlar dünyayı etkilediği gibi insanın kendisinde de onlarca soruna yol açmaktadır. Bu yüzden devamlı olarak değişen dünyaya uyum sağlamak için insan, düşünce yapısını ve yaşamını sürekli bir değişim içinde tutmalıdır. Bu değişimleri yapacak kurum okuldur. Okulda verilen eğitimlerle kişinin kendisini bulması sağlamalıdır. Bu eğitimler aslında her bireyin ihtiyacına özel olarak ayrı ayrı verilmelidir. Programlar yapılırken bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Buradaki en önemli görev öğretmene düşmektedir. Öğretmen, öğrenciye yol gösterici konumundadır. Aynı zamanda öğrenciye rahat hissedeceği bir eğitim ortamı hazırlamalıdır. Öğretmenler aynı zamanda öğrencilere toplumdaki sorunlara çözüm ürettirerek toplumu yeniden yapılandırabileceklerine inandırmalıdır. Böylece öğrenci eğitim ortamında aktif birey haline dönmektedir. Öğrencinin aktifliği uygulamalı ve üretim ağırlıklı derslerde anlaşılmaktadır. Öğrenciye ceza yöntemi asla kullanılmamaktadır. Ezberci öğretime karşı çıkılır daha çok dersler uygulamalı öğretilmektedir. Sosyal ve doğa derslerine ağırlık verilmektedir (Kahramanoğlu, Özbakış, 2018). Derslerde deney, gözlem ve gezi gibi araştırma yöntemleri kullanılmaktadır. Ölçme değerlendirmede ise sürekli ve ortak değerlendirme anlayışı hakimdir. Böylece bu eğitim felsefesinde öğrenci çevresinde gördüğü sorunları gözlemleyerek onları da sınıfa getirip ortak bir değerlendirme yapılarak çözüm yolları aranmaktadır. Öğrenciler için özgürlük sahası ne kadar genişletilirse çözüm yollarındaki yaratıcı fikirler o kadar gelişmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere eğitimler günlük hayattan kopuk olmamaktadır (Erkılıç, 2013). Yeniden yapılandırmacılık eğitim felsefesinden anlaşılacağı üzere bu eğitimi veren kurumların amacı: Çağın kültürel değerlerinin ortaya çıkardığı krizi aşmak ve toplumu yeniden düzenleyerek inşa etmektir. Eğitim, insanların hayatlarının temel parçalarından biridir. Eğitim felsefesi, eğitimin amacını, yöntemlerini ve hedeflerini incelemeyi içerir. Eğitim fakültesi öğrencileri, eğitim felsefesinin temellerini öğrenir ve uygulama fırsatlarını elde ederler. Üniversite öğrencileri ise, felsefi akımların eğitim üzerindeki etkisini ve uygulanmasını inceleme fırsatı bulurlar. Bu makalede, eğitim felsefesi, eğitim fakültesi öğrencileri, üniversite öğrencileri ve felsefi akımların eğitim ile ilişkisi incelenecektir. Bu çalışma kapsamında yapılan literatür taraması, eğitim fakültesi öğrencilerinin felsefi akımlar üzerine tutumlarını incelemeye yönelik çalışmaları içermektedir. Öncelikle, daimicilik, özcülük, ilerlemecilik ve yeniden yapılandırmacılık gibi felsefi akımların eğitim alanında tanımlanması ve anlaşılması konusunda literatür incelenmiştir. Bu konularda yapılan çalışmalar arasında, "Preservice teachers' beliefs and attitudes toward philosophical foundations of education" (Eğitim felsefesinin temellerine yönelik öğretmen adaylarının inançları ve tutumları) (R. J. Sosniak, 1995) ve "Philosophical orientations of preservice teachers: A cross-cultural study" (Öğretmen adaylarının felsefi yönelimleri: Kültürel bir çalışma) (M. K. Smith & R. J. Sosniak, 2002) gibi çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalar, eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin felsefi tutumlarını incelemeye odaklanmış ve benzer sonuçlar ortaya koymuşlardır. Özellikle, öğrencilerin daimicilik ve ilerlemecilik felsefi akımlarına eğilimli oldukları görülmüştür. Birçok çalışma, eğitim fakültesi öğrencilerinin felsefi akımlar konusunda farklı tutumlar sergilediğini ve bu tutumların eğitim alanındaki deneyimleri, eğitim hedefleri ve gelecekteki eğitim kariyerleri ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Örneğin, bazı çalışmalar, eğitim fakültesi öğrencilerinin daimicilik ve özcülük akımlarına daha yakın olduklarını, ilerlemecilik ve yeniden yapılandırmacılık akımlarına ise daha az yakın olduklarını rapor etmiştir. Ayrıca, eğitim fakültesi öğrencilerinin felsefi akımlara olan tutumlarının, eğitim alanındaki deneyimleri, eğitim hedefleri ve gelecekteki eğitim kariyerleri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Örneğin, eğitim fakültesi öğrencilerinin deneyimleri, hedefleri ve gelecekteki kariyerleri daha ileriye, ilerlemecilik ve yeniden yapılandırmacılık akımlarına olan tutumları daha yüksek olabilir. İnsan öğrenmeye ve eğitime ihtiyacı olan bir varlık olduğundan bu temel ihtiyacı karşılanırken insanın sorunlarla karşılaşması beklenen bir durumdur. Felsefe sorunlarla ilgilenen bir kavramdır. Felsefe ve eğitim ilgilendikleri konunun insan olması yönüyle ortaklık taşımaktadır. İnsana nelerin hangi şekilde öğretileceğini bilmek, insanı bilinçli bir şekilde eğitebilmenin ön koşuludur. Bu da ancak yaşamın anlamı ve amacı hakkında bilgi sahibi olunmasıyla mümkündür (Çoban, 2020). Felsefenin

ilgi alanı içerisinde ahlaksal ve toplumsal değerlerin irdelenmesi, bu irdelemeler sonucunda eğitim programları ve etkinlikleri ile ilgili fikirler üretmek, bilginin ve bilmenin doğasını araştırmak, bilgiyi kazanırken kullanılan yöntemleri değerlendirmek, insanın yaratıcılığını kullanarak elde ettiği sanat ile insanın yaratıcılığı arasındaki bağları kurmak yer almaktadır. Bu ilgi alanı içerisinde muhakemenin, eleştirici zekanın yöntemlerini ve ilkelerini araştırmak da bulunmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında eğitim felsefesinin önemi daha da açıklık kazanmaktadır. Öğretmenlerin gerçekten nitelikli birer öğretmen olarak yetiştirilmesi toplumlarda büyük bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin yetiştirilmesi zamanla çeşidini artırmış ve değişmiştir. Değişimde önemli rolü olan öğretmenin rolü de önceki zamanlara göre büyük bir farklılaşma yaşamıştır. Günümüzde meydana gelen değişmelerin, gelişmelerin halk tarafından benimsenmesi konusunda da öğretmenlere ciddi görevler düşmektedir. Öğretmenlerin bu görevleri yerine getirebilmeleri de ancak nitelikli olarak yetiştirilmeleriyle mümkün olmaktadır (Erdem, 2011). Felsefe, insanın evreni anlamlandırmaya ve pek çok soruya yanıt aramaya çalışırken yararlandığı disiplinlerden bir tanesidir. Felsefe bir bilgi alanı oluşturmaktadır ve bu bilgi alanı insanın evren ve evrenin insanlarla ilişkisi üzerine düşünmesi sonucu oluşmuştur (Guttek, 2011). Felsefenin amacı da diğer bilim dalları gibi bilgi türü elde etmektir. Hem felsefi hem de bilimsel bilgi var olan bir şeyin bilgisidir (Menşüoğlu, 2005). Platon'a göre bu var olanı bilmek düşüncenin yöntemli bir çabasıyla mümkün olmaktadır (Bilhan 1991). Felsefe ile bilim bu yönleriyle ortaklıklar taşımaktadır. Felsefe her bilimle ilişki kurabilen bir disiplin olduğundan her bilim de felsefe ile ilişki kurmak zorundadır (Büyükdüvenci, 1991). Bu nedenle bilgi alanlarının tümü kendini felsefi bir bakış açısı ile doğrulamak durumundadır (Timuçin, 2008). İnsanlar hayatın her alanında ve tabii eğitim sistemleri alanında da kendi felsefi görüşlerini benimseyip bu felsefi hareketlerini hayata geçirebilmektedirler. İnsanlara eğitimle kazandırılan şeyler insanların hem kendi hem de toplumsal felsefelerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır (Sönmez, 2014). Tüm bunlara bakılarak felsefe ve eğitimin iç içe olduklarını söyleyebilmek mümkündür. Eğitim felsefesi insanların etkili bir hayat sürdürebilmesi için gerekli olduğu düşünülen şeyleri genel hatlarıyla belirtmektedir (Tyler, 2014). Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da düşünürken belli kavramlar kullanılmakta olup bu kavramlar alınan kararları, yapılan hareketleri etkilemektedir. Felsefe, bu kavramların oluşturulduğu yerdir (Üstüner, 2005). Eğitimdeki amacımızı belirlemede de felsefi görüşlerin büyük bir etkisi bulunmaktadır. Eğitim felsefesi eğitimdeki uygulamaları eleştirmektedir. Eğitimdeki uygulamaların ülkenin ihtiyaçlarına uygun olup olmadığını, toplum ve kültürle olan tutarlılığını eleştirel bir yaklaşımla değerlendirmektedir (Değirmencioğlu 2000). Felsefi akımlarla oluşturulan eğitim felsefeleri yetiştirilen insanların hepsinin aynı tipte olmamasını amaçlamaktadır. Eğitim felsefesi, eğitim programlarının hazırlanmasında temel alınmakta olup oluşturulan program ile yetiştirilecek öğrencinin özelliklerini tanımlamaktadır. Tüm bunlara bakılarak eğitimin amaçlarını ve sonuçlarını belirlerken felsefenin bir ölçüt olduğu söylenebilmektedir (Ornstein, 2016). Sonuç olarak, eğitim fakültesi öğrencilerinin felsefi akımlara olan tutumları önemlidir ve bunların eğitim alanındaki deneyimleri, eğitim hedefleri ve gelecekteki eğitim kariyerleri ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. Bu nedenle, eğitim fakültesi öğrencilerinin felsefi akımlar üzerine tutumlarının araştırılması, eğitim programları açısından önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin eğitim felsefesi akımlarına olan yatkınlıklarının araştırılmasıdır. Bu bağlamda Ekiz tarafından geliştirilen ölçek kullanılarak, öğrencilerin eğitim felsefesi akımlarına yatkınları ölçülmüştür. Ölçeğe ait güvenilirlik ve geçerlilik için faktör analizi ve Cronbach's alfa değerlerinden yararlanılmıştır. Daha sonra demografik farklılıkların incelenmesi için t testi ve ANOVA analizlerinden yararlanılmıştır.

Araştırma Modeli

Çalışmada kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Eğitim gören öğrencilerin durumlarının analizi için kesitsel analiz tercih edilmiştir.

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Çalışmanın evreni Türkiye'de eğitim fakültesinde okuyan üniversite öğrencileri olarak belirlenmiştir. Devlet ve Vakıf üniversiteleri dikkate alınarak katılımcılara ulaşılmıştır. 851 katılımcının devlet üniversitesinden olduğu çalışmaya toplam 1209 eğitim fakültesi öğrencisi katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin felsefe akımlarına karşı tutumlarını araştırmak için (Ekiz, 2005)' in hazırladığı 40 ifadeli ölçek kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Veriler internet üzerinden form yardımıyla toplanılmıştır. Veri toplama süreci 2022 Ocak- 2022 Mart ayları arasında dijital olarak toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Anket yardımıyla toplanan verilerin öncelikle güvenilirlik ve geçerlilik analizleri gerçekleştirilmiştir. Daha sonrasında, katılımların demografik yapılarına ait özet istatistikler elde edilmiştir. Elde edilen öğrencilerin akımlara yatkınlık değerlerinin normallik dağılımına bakılmıştır. Normal dağılım gösteren veriler için ikili gruplarda bağımsız t testi uygulanırken, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ANOVA analizinden yararlanılmıştır. Analizler SPSS 22 programında gerçekleştirilip olup, %95 güvenilirlik ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin felsefe akımlarına karşı tutumlarını araştırmak için (Ekiz, 2005)' in hazırladığı 40 ifadeli ölçek kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin demografik bilgilerini içeren sorulara ankette yer almıştır. 851'i devlet toplam 1209 öğrencinin katıldığı örnekleme ait demografik bilgiler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Cinsiyetiniz	N	%
Kadın	791	65,4
Erkek	418	34,6
Toplam	1209	100
Kaçıncı sınıfta okuyorsun?		
Hazırlık	63	5,2
1	346	28,6
2	366	30,3
3	221	18,3
4	213	17,6
Toplam	1209	100
Bir ..... üniversitesinde okuyorum?		
Devlet	851	70,4
Vakıf	358	29,6
Toplam	1209	100

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin %65,4'ünün kadın, %34,6'sının erkek olduğu görülmektedir. Sınıf dağılımına bakıldığında 63 öğrencinin hazırlık, 346 öğrencinin birinci sınıf, 366 öğrencinin ikinci sınıf, 221 öğrencinin üçüncü sınıf ve 213 öğrencinin ise son sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Ölçeğe ait güvenilirlik ve geçerlilik

İfade	Daimicilik	Özcülük	İlerlemecilik	Yeniden Yapılandırıcılık	Cronbach's Alfa
S13	0,581				
S37	0,578				
S11	0,569				
S40	0,528				
S15	0,522				0,688
S31	0,517				
S7	0,506				
S32	0,462				
S26	0,449				
S25	0,401				
S27		0,702			
S19		0,662			
S22		0,655			
S17		0,652			
S9		0,571			0,747
S3		0,548			
S4		0,496			
S18		0,464			
S29		0,434			
S16			0,807		
S39			0,788		
S6			0,773		
S10			0,711		
S2			0,71		0,866
S33			0,701		
S12			0,644		
S20			0,615		
S14			0,532		
S23				0,838	
S28				0,808	
S36				0,763	
S8				0,763	0,823
S21				0,651	
S5				0,554	
S24				0,515	
S34				0,48	

KMO: 0,932 Bartlett's Testi: 18162,257 (p<0,01)

Cronbach's Alfa: 0,9

Tablo 2’de ölçeğe ait güvenilirlik ve geçerlilik istatistiklerine yer verilmiştir. Buna göre yapı geçerliliği için açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizinde hesaplanan KMO değeri 0.932 ve Bartlett’s testi değerinin anlamlılık düzeyinin 0.01’den küçük olduğu görülmüştür. Buna göre, örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu ve boyut indirgenebileceği sonucuna varılmıştır. Faktör analizine göre ifadelerin boyutlara dağılımı orijinal çalışmadakine benzer olduğu ve en düşük faktör yükünün 0.4’ün üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre oluşturulan boyutların geçerli olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca oluşturulan boyutlara ait güvenilirlik için Cronbach’s alfa değeri hesaplanmıştır. Ölçeğe ait iç tutarlılık katsayısının 0.9 olduğu ve alt boyutlarının ise sırasıyla 0.688, 0.747, 0.866 ve 0.823 olduğu görülmüştür. Söz konusu değerlerin 0.6’ın üzerinde olmasından dolayı boyutların güvenilir olduğu söylenebilir.

Güvenirlilik ve geçerlilik analizinden sonra elde edilen boyutlarına ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3. Tanımlayıcı İstatistikler

Akımlar	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Daimicilik	1209	2,8958	0,60744	1	5
Özcülük	1209	2,4727	0,69565	1	5
İlerlemecilik	1209	3,8663	0,80848	1	5
Yeniden Yapılandırıcılık	1209	3,788	0,7753	1	5

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin felsefe akımları açısından en yüksek ortalamaya sahip akımın ilerlemecilik olduğu görülmüştür. Benzer şekilde en düşük ortalamaya sahip akımın ise özcülük olduğu görülmektedir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin cinsiyetlerine göre akımlarda farklılık gösterip göstermediğinin analizi için t-testinden yararlanılmıştır. T-testi analizi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete göre felsefe akımlarına ait t-testi sonuçları

Akımlar	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	t	p
Daimicilik	Kadın	791	2,8937	0,53615	0,01906	-0,151	0,88
	Erkek	418	2,8998	0,72408	0,03542		
Özcülük	Kadın	791	2,3926	0,64366	0,02289	-5,29	<0,01
	Erkek	418	2,6241	0,76278	0,03731		
İlerlemecilik	Kadın	791	4,001	0,67144	0,02387	7,339	<0,01
	Erkek	418	3,6114	0,96948	0,04742		
Yeniden Yapılandırıcılık	Kadın	791	3,8982	0,6517	0,02317	6,228	<0,01
	Erkek	418	3,5795	0,93278	0,04562		

Tablo 4 incelendiğinde, cinsiyete göre daimicilik akımında bir farklılık tespit edilememiştir (p=0.88). Fakat özcülük felsefe akımına göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.01). Benzer şekilde ilerlemecilik ve yeniden yapılandırıcılık akımları için ise kadın öğrencilerin daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür (p<0.01).

Tablo 5. Üniversite türüne göre felsefe akımları

Akımlar	Bir ..... üniversitesinde okuyorum?	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	t	p
Daimicilik	Devlet	851	2,8671	0,60694	0,02081	-2,537	0,011
	Vakıf	358	2,964	0,60401	0,03192		

Özcülük	Devlet	851	2,4448	0,67958	0,0233	-2,147	0,032
	Vakıf	358	2,5388	0,72915	0,03854		
İlerlemecilik	Devlet	851	3,8608	0,82475	0,02827	-0,362	0,717
	Vakıf	358	3,8793	0,7694	0,04066		
Yeniden Yapılandırıcılık	Devlet	851	3,7663	0,79445	0,02723	-1,504	0,133
	Vakıf	358	3,8397	0,72624	0,03838		

Tablo 5 incelendiğinde, ilerlemecilik ve yeniden yapılandırıcılıkta devlet ve vakıf üniversitesi eğitim fakültesi öğrencileri açısından farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Ancak, daimicilik ve özcülük akımları açısından, vakıf üniversitelerinde öğrenim gören eğitim fakültesi öğrencilerinin devlet üniversitesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür ($p<0.05$).

Tablo 6. Sınıfa göre Felsefe akımlarına göre ANOVA sonuçları

Akımlar	Sınıf	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p	Port Hoc
Daimicilik	Hazırlık	63	2,77	0,788	1,644	0,161	
	1	346	2,89	0,595			
	2	366	2,95	0,580			
	3	221	2,88	0,630			
	4	213	2,87	0,585			
Özcülük	Hazırlık	63	2,45	0,735	2,68	0,03	4<->1
	1	346	2,52	0,642			4<->2
	2	366	2,52	0,680			
	3	221	2,42	0,756			
	4	213	2,36	0,718			
İlerlemecilik	Hazırlık	63	3,55	1,01	5,059	<0,01	Hazırlık<->1,2,3,4
	1	346	3,78	0,831			1<->Hazırlık,2,4
	2	366	3,92	0,732			
	3	221	3,88	0,803			
	4	213	3,99	0,80			
Yeniden Yapılandırıcılık	Hazırlık	63	3,52	0,967	3,114	0,015	Hazırlık<->1,2,3,4
	1	346	3,74	0,806			1<->Hazırlık,2
	2	366	3,84	0,708			
	3	221	3,84	0,797			
	4	213	3,80	0,734			

Tablo 6'da öğrencilerinin okudukları sınıf düzeyine göre felsefe akımlarına bakışlarının farklılaşmış ve farklılaşmadığı incelenmiştir. ANOVA analizine göre, daimicilik akımında farklılık görülmezken, diğer akımlarda sınıfa göre farklılık olduğu görülmektedir. Yapılan post-hoc analizi sonucuna göre ise, özcülük akımı açısından dördüncü sınıf öğrencilerinin, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine göre daha düşük ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca, ilerlemecilik akımına göre ise, hazırlık öğrencilerinin diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere göre daha düşük ortalamaya sahip olduğu görülürken, birinci sınıf öğrencilerinin de ikinci ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Son olarak, yeniden yapılandırıcılık akımına göre ise hazırlık öğrencilerinin en düşük ortalamaya sahip olduğu istatistiksel olarak görülmüştür. Ek olarak, yeniden yapılandırıcılık akımı açısından birinci sınıf öğrencilerinin ikinci sınıf öğrencilerine göre daha düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Felsefe akımı, bir dizi benzer düşünceleri veya anlayışları içeren, belli bir zaman diliminde veya coğrafyada ortaya çıkan bir topluluk olarak tanımlanabilir. Eğitim ve eğitim felsefesi arasındaki ilişki, eğitimin amacını, içeriğini ve uygulamasını belirleyen temel ilkeleri ve değerleri tanımlamaktadır. Eğitim felsefesi, eğitimin amacını, hedeflerini ve yöntemlerini belirlerken, eğitim ise bu amaçları, hedefleri ve yöntemleri uygulamaya çalışır. Bu bağlamda, eğitim fakültesinde öğrenim gören lisans öğrencilerinin söz konusu eğitim felsefesi açısından değerlendirmeleri önem kazanmıştır.

Yapılan çalışma ile, eğitim fakültesinde okuyan lisans öğrencilerinde, daimicilik ve özcülük akımlarının düşük olduğu fakat ilerlemecilik ve yeniden yapılandırıcılık akımlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, özcülük felsefe akımına göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya olurken, ilerlemecilik ve yeniden yapılandırıcılık akımları için ise kadın öğrencilerin daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Üniversitenin türü açısından bakıldığında ise devlet üniversitelerinin, vakıf üniversitelerine göre daimicilik ve özcülük akımları açısından istatistiksel olarak daha düşük bir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeylerinde de söz konusu akımlar bazında farklılık olduğu görülmüştür.

Bu çalışma sadece lisans öğrencileri ile kısıtlı olarak yapılmış olup, ileriki çalışmalarda formasyon eğitimi alan öğrencilerle de karşılaştırmalı bir çalışma yapılması önerilmektedir. Ayrıca, söz konusu çalışmada eğitim felsefesi akımlarından temel dört akım ele alınmıştır. Diğer akımlarında yer aldığı çalışmalar ileriki çalışmalar için önerilmektedir.

Referanslar

- Afacan, Ö. (2012). *Nermi Uygur'un eğitim felsefesi* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Asmaz, A. (2019). *John Dewey'in ilerlemeci eğitim felsefesine dayanan öğrenci merkezli eğitimin öğrencilerin Türkçe dersindeki akademik başarısına etkisi* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Aydoğdu, H. (2004). Modern kimlikte öznenin ölümü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (10).
- Bilhan, Saffet. 1991. *Eğitim Felsefesi-Kavram Çözümlemesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Büyükdüvenci, Sabri. 1991. *Eğitim Felsefesine Giriş*. Ankara: Savaş yayınları.
- Çoban, Mustafa Ergün Ahmet. 2020. *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Değirmencioğlu, Coşkun. 2000. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erdem, Ali Rıza. 2011. «Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Öğretmen Yetiştirme Programlarının Felsefesi.» *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 89-97.
- Erkılıç, T. A. (2013). Eğitim Felsefeleri Açısından Köy Enstitüleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 1-19.
- Gutek, Gerald L. 2011. *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Kahramanoglu, R., & Özbakış, G. (2018). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim İnançlarının ve Epistemolojik İnançlarının Belirlenmesi Ve Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 8-27

- Kumral, O. (2015). Öğretmen adaylarının eğitim felsefeleri: pamukkale üniversitesi eğitim fakültesi örneği. *HAYEF Journal of Education*, 12(2), 59-68.
- Menşüoğlu, Takiyettin. 2005. *Felsefeye Giriş*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Ornstein, Allan C. 2016. *Eğitim Programlarında Güncel Sorunlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sönmez, Veysel. 2014. *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Toprakçı, E. (2011). Atatürk'ün Eğitim Felsefesi (Atatürk'ün Söyledikleri ve Yazdıkları Işığında). *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 1-27.
- Tyler, Ralph W. 2014. *Eğitim Programlarının ve Öğretimin Temel İlkeleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Üstüner, Mehmet. 2005. *Eğitimin Felsefi Temelleri*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Extended Abstract

A philosophy movement can be defined as a community that includes a set of similar thoughts or understandings, that emerged in a certain time period or geography. The relationship between education and educational philosophy defines the basic principles and values that determine the purpose, content and application of education. While the philosophy of education determines the purpose, goals and methods of education, education tries to implement these goals, objectives and methods. In this context, the evaluation of undergraduate students studying at the faculty of education in terms of the said educational philosophy has gained importance. In this context, educational philosophy trends were evaluated in a survey conducted with 1209 education faculty students with simple random sampling. The scale developed by Ekiz (2005) was taken into account in the study. The scale is a form whose reliability and validity have been shown by Ekiz. It also consists of 4 sub-dimensions and a total of 40 statements. Students' tendencies towards philosophy movements were evaluated based on the scores obtained from the scale. First of all, reliability and validity analyze of the data collected with the help of the questionnaire were carried out. Afterwards, summary statistics of the demographic structures of the participants were obtained. The normality distribution of the students' susceptibility to currents was examined. While independent t-test was applied in paired groups for normally distributed data, ANOVA analysis was used in comparisons of more than two groups. Analyzes were carried out in SPSS(Statistical Package for the Social Sciences) Version 22 program and analyzed with 95% confidence level.

The study was carried out with a total of 1209 volunteer participants, 851 of which were students studying at state universities. 65.4% of the participants are female students. It is seen that 65.4% of the students are female and 34.6% are male. Looking at the class distribution, it is seen that 63 students are preparatory students, 346 students are first graders, 366 students are second grade students, 221 students are third grade students, and 213 students are senior students. Analyzes were carried out on the points of aptitude for philosophy movements, which were obtained as a result of reliability and validity analyzes. It was observed that the internal consistency coefficient of the scale was 0.9 and its sub-dimensions were 0.688, 0.747, 0.866 and 0.823, respectively. It was seen that the current with the highest average in terms of students' philosophy movements was progressivism. Similarly, it is seen that the trend with the lowest average is essentialism. As a result of the analyzes made, it was seen that essentialism, progressivism and restructuring movements changed according to gender. The dimensions provided reliability and validity values in accordance with the original scale. In addition, it was concluded that there are differences in perennialism and essentialism movements in the type of university. In general, it was concluded that the gender of the student, the level of education and the type of university she attended were effective in the philosophy movements. There was no difference in perennialism flow according to gender. However, according to the essentialism philosophy movement, it was found statistically significant that female students had a higher average than male students. Similarly, it was seen that female students had higher averages for progressivism and restructuring movements. It has been examined whether the students' perspectives on philosophy movements differ according to the grade level they are studying. It has been observed that there is no difference between state and foundation university education faculties students in progressivism and restructuringism. However, in terms of perennialism and essentialism movements, it was determined that the education faculty students studying at foundation universities were higher than the students studying at state universities. According to the one way ANOVA analysis, while there is no difference in perennialism, it is seen that there is a difference in other movements according to class. According to the results of the post-hoc analysis, it was seen that the fourth grade students had a lower average than the first and second grade students in terms of essentialism. In addition, according to the progressivism trend, it was observed that the preparatory students had a lower average than the students at the other grade level, while it was determined that the first year students differed compared to the second and fourth grade students. Finally, it was statistically seen that preparatory students had the lowest average according to the restructuring movement. In addition, it is seen that first-year students have a lower average than second-year students in terms of the restructuring movement.